

ROUTE

EDUCATIONAL & SOCIAL SCIENCE JOURNAL

ISSN: 2148-5518

Volume 8, Issue 2, February 2021, p. 87-97

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.2900>

ArticleHistory:

Received

22/12/2020

Received in revised form

14/02/2021

Available online

15/02/2021

A COMPARISON OF UTOPIA AND THE NEW ATLANTIS

ÜTOPYA VE YENİ ATLANTİS ÜZERİNE BİR KARŞILAŞTIRMA

Halit GÜR¹

Abstract

In this study, in addition to the depth of the literary style, a comparison was made between the works named "Utopia" by Thomas More and "New Atlantis" by Francis Bacon, which are important sources that leave a mark on history in both philosophy and politics. This comparison is based on determining the similarities and/or differences between Thomas More's work "Utopia" and Francis Bacon's "New Atlantis" through the main themes of fiction, main characters, language and style, purpose and subjects. In addition, under the heading of topics, the "army and soldiers, social life, economic system, legal system, private property right, political and religious structure" are explained separately. Thomas More's Utopia 16. it consisted of the complex social class divisions brought about by the Renaissance and reform in the century, the criticism it brought to politicians, and how the ideal society would work. Francis Bacon's New Atlantis, on the other hand, was considered appropriate to compare these two books, as it offered suggestions that people should turn to nature and science, along with the reduction of social dissociation immediately after this turbulent period. As the study is aimed at determining the situation in its current state, it is descriptive research.

Keywords: Thomas More, Utopia, Francis Bacon, the New Atlantis, book comparison

Özet

Bu çalışmada, edebi üslubunun derinliğinin yanı sıra gerek felsefe ve gerekse siyaset alanında tarihe iz bırakan önemli birer kaynak niteliği taşıyan, Thomas More'a ait "Ütopya" ile Francis Bacon'a ait "Yeni Atlantis" adlı eserlerin karşılaştırması yapılmıştır. Bu karşılaştırma, Thomas More'un "Ütopya" adlı eseri ile Francis Bacon'ın "Yeni Atlantis" adlı eserinin kurgu, ana karakterler, dil ve üslup, amaç ve konular ana temaları üzerinden birbirlerine karşı benzerlik ve/veya farklılıklarının belirlenmesine dayanmaktadır. Ayrıca "konular" başlığı içinde "ordu ve askerler, toplumsal hayat, ekonomik sistem, hukuk sistemi, özel mülkiyet hakkı, siyasi ve dini yapı" ayrı şekilde açıklanmıştır. More'un Ütopya'sı 16. yüzyılda Rönesans ve reformun getirdiği karmaşık toplumsal sınıf ayrılıklarından, siyaset adamlarına getirdiği eleştirilerden ve ideal toplumun nasıl işleyeceğinden oluşmuştur. Bacon'ın Yeni Atlantis'i ise, bu çalkantılı dönemin hemen sonrasında toplumsal ayrışmaların azalması ile birlikte insanların doğaya ve bilime yönelmesi gerektiği yönünde önerileri sunmasından dolayı söz konusu

¹Lisansüstü Öğrenci, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler. halitgur.hgr@gmail.com. <https://orcid.org/0000-0001-8757-213X>

bu iki kitabın karşılaştırılması uygun görülmüştür. Çalışma bu haliyle durum saptamaya yönelik olduğundan betimsel bir araştırma niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler : Thomas More, Ütopya, Francis Bacon, Yeni Atlantis, kitap karşılaştırması

GİRİŞ

*Eskiden Yok-ülke'ydi adım, ücretlerdaydım,
Şimdi ise Platon²'un devletiyle aşık atarım,
Belki ondan bile üstünün, boş sözlerle karalanan ne varsa çünkü o kitapta,
Ben insanlarla, kaynaklarla, en iyi yasalarla canlandırdım:
Yaşanası-yer denmeli bundan böyle bana, bu benim hakkım.³*

1. Ütopya Kavramına Genel Bir Bakış

Konusu ütopya olan eserlerde geçen “ütopya” kelimesi Thomas More tarafından türetilmiştir. Ütopya kelimesi Yunanca ou (yok, değil) ve topos (yer) sözcüklerinden meydana gelmekte ve “yok yer – yok ülke” manası taşımaktadır. Ancak Thomas More’ un Ütopya’sında olduğu gibi her insanın yaşamak istediği yeri ifade eden ütopya zamanla sözcük oyunu ile etopia şekline bürünmüş; iyi ülke, şanslı ülke veya yaşanası yer anlamı kazanmıştır.⁴

Hep daha iyi, hep daha huzurlu ve en önemlisi adaleti bütün hücrelerine sindirmiş, mükemmel bir devlette yaşama fikri Thomas More’dan da önce Hesiodus’un destanına kadar uzanmaktadır. İnsanlık bu eserlerde anlatılanlara benzer böyle bir ütopya hayalini, kendisine yaraşan bir yaşam modelini zihninin en derin köşelerinde canlandırmıştır. Ayrıca bu dünyada var olduğu müddetçe hayalini devam ettirecek ve içinde soluk aldığı toplumun birçok kusuruna şahit oldukça bu hayalini daha da derinleştirecektir.

Dönemin olumsuz şartlarına karşı farkı bir seçenek sunan More’un Ütopya’sı, gerek Platon’un ideal düzen geleneğinin bir sürdürücüsü olmuş, gerekse daha sonraki bu tip çalışmalar için önemli bir örnek teşkil etmiştir.⁵ Dolayısıyla Ütopya Thomas More’a Yunan’ın “yaratıcı” zihinlerinden miras kalmıştır. O da bu yapıtını özellikle Campanella’nın Güneş Ülkesine⁶’ne, Bacon’ın Yeni Atlantis’ine ve bunun gibi pek çok yok-ülkeye miras bırakmıştır.⁷

Ütopyalar ebedi barışı arzulayan toplum modeli ile ilgili olmakla birlikte herhangi bir toplum için alternatif sunmaya çalışan ideal bir düzen modelidir. Hümanizmin etkisi ile birlikte bu ütopya modelleri ideolojik yaklaşımlarda olduğu gibi bir kesime/görüğe/gruba değil, bütün insanlara/insanlığa hitap etmektedir. Ayrıca ütopyalar, mevcut toplum düzenine getirilen bir eleştiri niteliği taşımaktadırlar.

*Ütopya hayallerin ülkesine mi götüreceksin bizi dersin
İsmi gibi ütopya mı kalacak yoksa
Yoksa beklediğimiz güzel ülke gerçek mi olacak
İste, düşün, arzula, güzel bir gelecek bize gelsin.*

2. Kurgu Üzerine

Thomas More, toplumda görülen bir takım karmaşıklık, düzensizlik ve haksızlıkları mevcut dönem İngiltere Krallığı’ndaki sınıfsal ayrımcılıklara, eşitsizliklere ve bunun tabii sonucu

² Platon. (2017). *Devlet*, İstanbul: Araf

³ More, T. (2017). *Ütopya*, (Ç. Dürüşken, Çev.). İstanbul: Alfa. s.7.

⁴ A.g.e.

⁵ Özsoy, S. (2017). Utopia, Güneş Ülkesi ve Yeni Atlantis: Dayanışma Bir Hayal Mi, Yoksa Bir Hakikat Mi?, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 6(2): 1313-1325.

⁶ Campanella, T. (2004). *Güneş Ülkesi*, (V.Atayman, Çev.) İstanbul: Bordo Siyah.

⁷ A.g.e. s.8.

ortaya çıkan zengin ile fakir arasında yapılan ayırımına bağlamaktadır. More, mülk sahibi olmanın adaletsizlik getireceği görüşünü savunmuştur. Özel mülkiyetin ortadan kaldırılması gerektiğini savunmuş ve bunun yerine her şeyin eşit şekilde dağıtıldığı, paylaşıldığı bir devlet düzeni kurgulamıştır. More eserini, insanların hayatlarını neden sefalet içinde geçirdikleri sorunsalının, gerçekçi ve ciddi çözümlenmeleri üzerine oturarak, toplumda meydana gelen kötülöklere sebep olarak tanrıyı, kaderi veya doğuştan gelen günahları göstermemiş, bunların insanlarca oluşturulan toplumsal yapı sonucu meydana geldiğini savunmuştur. More'a göre halkın yoksulluğu kralın tahtının teminatı olmamalıydı ve bunu şu sözlerle açıklamıştır: "Varlıklı ve özgür insanlar haksızlığa ve baskıya kolay kolay katlanamazlar. Oysa yoksullar, acı çekmeye, köle gibi yaşamaya alışıkırlar; onların başkaldırma gücü tümüyle tükenmiştir."

Yeni Atlantis'te kurulan bilimsel keşif merkezi 11. ve 15. yüzyıllar arasında Avrupa'da bir hayli yaygın olan skolâstik düşünce sistemine karşı çıkmaktadır. Bacon'un yaşadığı 16. ve 17. yüzyıllarda da mevcudiyetini hala sürdüren skolâstik düşünce modeli bilindiği üzere bilimsel nitelikli araştırmaları ve çalışmaları geçerli saymamakta, dinsel gerçekliklerden başka gerçek şeylerin olmadığını savunmaktaydı. Bu düşüncenin aksine Francis Bacon eserini doğa, bilim ve keşif alanındaki özgün yapılanmayı ve işleyişi göstermesi, yeryüzünde bir bilimsel keşif merkezi kurulumu ve bu merkezin rahatça işleyişini destekleyecek ideal bir devlet tasarısı zeminine oturmuştur.

3. Ana Karakterler Üzerine

Ütopya; Thomas More, Peter Giles ve Portekizli eski bir denizci arasında gerçekleşen bir günlük sohbetten meydana gelmektedir. Ütopya'da yapıtın ana karakteri, Ralrael Hythlodæus isimli denizcidir. Hythlodæus, Americo Vespucci'nin dört büyük keşif seyahatinde bulunmuştur. Son seyahatte Vespucci ile yurda dönmek yerine birkaç denizci arkadaşıyla canının istediği gibi gezmeyi ve mümkün olduğunca çok sayıda halkı tanımayı tercih etmiştir. Hythlodæus, dünyanın dört bir yanını dolaşmış, birçok geleneğe ve yaşam tarzına tanıklık etmiştir. Bu tanıklık esnasında gezdiği ve gördüğü toplumların yönetim şekillerini ve nasıl yapılandıklarını ayrıntılı biçimde gözlemlemiş ve bu birbirinden farklı toplumları birbirleri ile kıyaslayarak aralarındaki benzeyen ve benzemeyen tarafları tespit etmeye çalışmıştır. Bu sayede toplumların yönetim şekillerinde, ekonomik yapılarında ve yasalarında nelerin öne çıktığını, bu öne çıkan şeylerde nelerin doğru nelerin problemli olduğunu, bunların toplumların genel ahlak yapılarına ve yaşantılarına doğrudan yaptığı etkileri siyaset felsefecisi gibi değerlendirme imkânı bulmuştur.

Bacon'ın gönlündeki tutkular bir gün ruhundaki bilinmezliklerle Avrupalı gemicilerden oluşan bir gemiye binmiştir. Denizdeki dalgalanmalar sonucu ve ters esen rüzgâr sebebiyle ıssız bir adaya savrulmuşlardır. Yeni Atlantis'teki bahsi geçen bu adanın adı Bensalem'dir. Adalılar İsa'nın göğe yükselmesinden yirmi yıl sonra Hıristiyanlığı kabul etmiş bir toplumdur. Yani en saf ve en doğal değerleri ile şekillenmişlerdir. Bundan dolayı bu adadakiler için tıpkı Yahudilerin kendileri için söylediği gibi Tanrı tarafından seçilmiş bir toplum olduğu söylenebilmektedir. Adada yer alan enstitünün/bilim merkezinin adı da Salomon Evi / Altı Günlük İşler Okulu'dur. Harika bir bilim noktası olan bu ev ya da araştırma merkezi çeşitli aletleri, fosilleri ve diğer unsurları içerisinde barındırmakta, adeta insanlığın kendini ve Tanrı'yı keşfinde başrol oynamaktadır. Bu enstitü adanın kandilidir. Buradaki âlimler gemilerle dünyanın dört bir yanına keşif gezilerine çıkmaktadırlar. Bu keşiflerde inanılmaz güzel bilgiler toplayıp, yeni halkları ve yaşam tarzlarını, yeni gelenek ve görenekleri tanıma olanağına sahip olmaktadır. Daha sonra Salomon Evi'ne dönüp bu verileri işlerler ve bunların sonucunda dünyanın hiç tanımadığı eserler meydana getirirler.

4. Dil ve Üslup Üzerine

Thomas More ince alaylara ve yergi üslubuna yer vermiştir. Hem kendi toplumunda hem de o dönemin diğer Avrupa toplumlarında şahit olduğu başlıca toplumsal, ekonomik ve siyasi sorunlara doğrudan değil, bir ütopya oluşturarak çözümler bulmaya çalışmış ve bu yolla ders vermeye çabalamıştır. Yani, Thomas More kafasının içinde mücadele ettiği sorunların çözümsüz olmadığını hayalinde oluşturduğu Ütopya'sı ile kanıtlamaya çalışmıştır. Kralların, özellikle İngiltere Kralı'nın yanlış uygulamalarından ve bunun

sonucu olarak ortaya çıkan toplumsal kaoslardan, ancak ütopya adasındaki şehirlerin yönetimine getireceği ve dürüstlüğü ilke edinmiş Prens'ine benzeyen nitelikte bir yöneticiyle kurtuluşa erebileceğini anlatmaya çalışmıştır.

Bacon'un ütopya eseri "Yeni Atlantis"te de bilimin, bilginin ve doğanın önemine atıfta bulunulmuştur. Yaşadığı toplumu pek yansıtmasa da, Bacon idealindeki toplumu hayalinde oluşturmuş ve burayı kafasında canlandırmaya başlamıştır. Yaşananlar, okyanustaki dalgalardan ve rüzgârdan savrulan bir geminin tesadüfen Bensalem'e gelmesiyle başlamaktadır. Sonrasında gemideki karakterlerin şehirle alakalı gözlem yapmaları ve bilgi edinmeye çalışmalarıyla devam etmektedir. Böylelikle Bacon, eserinde hayalini kurduğu bilim toplumunu anlatmaya başlamaktadır. Bacon da More'un yaptığı gibi aslında oluşturduğu kusursuz toplumu göstererek diğer aksaklıkları olan toplum yapılarına göndermeler yapmıştır. Eserde gözümüze çarpan Doğu Kültürlerine has konuşmalar, davranışlar, şükranlar, devlet erkânının görkemli kıyafetleri, itaatkâr dini törenler gibi betimlemeler kullanılmıştır. Tevrat ve İncil ayetlerinden alıntılar, deniz yüzeyinde yüzmekte olan içinde Tevrat'ı ve İncil'i bulunduran kutlu sandık, kanatlı melek mühürleri, göğe ağa ve haçlı ışık sütunu ve hem Yahudi hem de Hıristiyan örf ve adetlerinden izler barındırmaktadır. Bu Doğu esintisi, Bacon'ın içinde bulunduğu mevcut dönem Avrupa'sının saf ve doğal eski geleneklerine duyulan hasretin esintisi olduğu açıkça söylenebilmektedir.

*Yeni Atlantis yeni umutlar olur mu
Mutlu insanlar, mutlu yarınlar
Güzellikle, sevgiyle, bilgiyle ve bilimle dolu insanlar
Söylesene bu ülkede yaşanacak güzellikler durdurulur mu*

5. Amacı Üzerine

Rönesans, Reform hareketleri, Avrupa'nın en bunalımlı en karanlık dönemini yaşadığı zamanda coğrafi keşiflerin ortaya çıkması ve düşünce insanların çoğulcu perspektifleri aydınlanma sürecini başlatmıştır. Buradan hareketle bilimle uğraşan insanlar, kilisenin baskıcı tutumlarından soyutlanıp özgür ve akılcı bir mekanizma oluşumunu tetiklemişlerdir. Kilise kendi kabuğuna çekilmeye başlamış, bunun sonucu olarak da bilim ile din birbirlerinden kopma noktasına gelmiştir. Bundan sonra düşünürler doğa sistemini sorgusuz sualsiz kabul etmemiş, bunun yerine doğa yasalarını anlamaya, kavramaya ve bunları yorumlamaya çalışmışlardır. Keşifler sonucunda bulunan yeni yerler, yeni bilgiler bu insanlarda umut ve heyecan meydana getirmiş, insanlık için yeni bir düzen oluşturma fikri filizlenmiştir.

Dünyadaki her türlü konuya yenilikçi bir perspektifin hâkim olduğu bu dönemde, ütopya kavramı, ilk defa Thomas More tarafından ideal bir yönetim ile yönetilen ada halkının adı olarak kullanılmıştır. Thomas More' un bu eseri yazma amacının başında dönemin İngiltere'sinin toplumsal ve ekonomik açıdan problemlerin arttığı bir dönem olması gerçeği yatmıştır. Çünkü More, bu problemlere yönelik bir çözüm aramaktadır. Bu duruma istinaden de alt sınıfın sömürülmesi, genelin istihdama dâhil olarak ortak bir üretim yapılması, eğitimin tabana yayılması ve isteyen herkesin eğitim imkânlarından faydalanabilmesi gibi temel konuların çözümü ile ilgili tespitlerde bulunmaktadır.

Hıristiyanlık hususunda oldukça bilgili bir kişi olan More, Ütopya'yı, Hz. İsa'nın dini görüşlerini paylaştığı vaazlardan esinlenerek oluşturmuştur. Ütopya'nın oluşmasındaki önemli sebeplerden biri de hümanizm akımından etkilenen bir kişi olan More'un çevresinde gördüğü yozlaşmışlık ve insanlığa yakıştıramayacağı olaylara tanık olması sonucunda insana yalnızca insan olduğu için değer veren bir toplum oluşturmak suretiyle onun yüce varlığını onurlandırmaktır. İki bölümden oluşan eserde, önce mevcut düzenle ilgili yergiler yapılmış sonrada ideal toplum ortaya koyulmuştur. More savaşı eleştirmiş, kralların yaşam amacının sadece savaşmak üzerine inşa edildiğini ve bunun sonucu olarak elde edilen ganimetlerin insanlığa yakışmadığını belirtmiştir. Kralların bu savaşlarda galip gelmek adına yapılan kan dökmek ve daha birçok şeyin mübah görülmesi yönündeki isteklerini normal kabul etmemekte ve yalnızca kendi makam, mevki ve yükselme hesapları içinde hareket ederek, bu yönde kralın savaş isteklerini destekleyen ve dalkavuk diye tabir ettiği

kişileri de erdemsiz olarak nitelendirmektedir. Francis Bacon'un "Yeni Atlantis"i de tıpkı More'un "Ütopyası" gibi önemli bir ideal devlet teorisi. Kendisinden önce yazılan ideal devlet teorilerinin etkisinde kalmasına rağmen, Bacon siyasete çok fazla girmeyerek kendi düşlerindeki ideal devletini anlatmıştır. Yeni Atlantis adlı bu ütopya, hem siyasi hem de ekonomik nitelikte argümanlara sahip olmadığından More'un Ütopya'sından daha farklıdır. Mevcut dönemin şartlarına bakıldığında bilimsel faaliyetler artmış ve bilgi güçtür yaklaşımı perspektifinde biçimlenen doğaya hâkim olma isteği ön plana çıkmıştır. Bu gelişmeler de bu eserin oluşturulmasına etken olmuştur.

Bacon'ın içinde bulunduğu dönem, Rönesans'ın elle tutulur bir biçimde ortaya çıktığı bir dönemdir. Ortaçağ yaşam tarzında ciddi değişiklikler oluşmuş, klasik ortaçağ devletleri ulus devletlere bölünmeye başlamıştır. Ayrıca orta sınıfın girişimci ruhu ortaya çıkmış, iktisadi alanda yeni gelişmeler meydana gelmiştir. Bunların sonucu olarak kilise maddi anlamda güçsüzleşmiş, sarsılmış ve derebeylerinin dayanak noktaları ortadan kaybolmaya başlamıştır. Sonuç olarak, girişimlerle başlayan on altıncı yüzyılın sonrasında on yedinci yüzyılda doğa üzerinde hâkimiyet hayalleri oluşmaya başlayan bu süreçte, Bacon'ın gerçek amacı da bilgiden çok doğa üzerinde hâkimiyet kurmak olmuştur. Bacon'a göre kendisinde bilgi ya da doğruluk yoktur. Tüm bilgiler, insana fayda sağlamak, dünyada insanın egemenliğini kurmak ve herkesin mutluluğu adına bir şeyler yapmak için vardır.

6. Konular Üzerine

6.1.Ordu ve askerler

Bacon, Yeni Atlantis adlı eserinde savaşmak, ordu ve askerler ile ilgili argümanlar kullanmamıştır. More ise savaşı erdemsiz bir eylem olarak görmektedir. More'a göre savaşmak adına devamlı asker yetiştirmek, bakmak, beslemek yerine, mevcut olan bu insan potansiyelinin iş yapacak şekilde başka alanlarda değerlendirilmesi gerekmektedir. Savaş için hazırlanan bu insanlar savaş bitiminde işsiz kalmakta ve bu insanlar hırsızlık yapma yoluna başvurmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak da bu insanlar hırsızlık suçundan cezaya çarptırılmaktadırlar.

*"Bizi yok edecek şunlardır:
İlkesiz siyaset; vicdanı sollayan eğlence;
Çalışmadan zenginlik; bilgili ama karaktersiz insanlar;
Ahlaktan yoksun bir iş dünyası;
insan sevgisini alt plana itmiş bilim; özveriden yoksun bir din anlayışı."⁸*

6.2.Toplumsal Hayat

More'un Ütopya'sında seçimle başa gelen yöneticiler ve bir insanın başka bir insandan hiçbir zaman üstün olamayacağı ve sınıf ayrımının olmadığı bir toplum vardır. Zaten More, toplumsal düzensizliklerin ve kaosların olmasındaki ana nedenin sınıf ayrımı olduğunu düşünmektedir. Dış dünyadan izole gibi görünse de tüm insanlığa örnek oluşturacak bir toplum modelini barındıran Ütopya, o dönemde çözülmeye başlayan feodal yapının tam tersine toplumsal düzenin oturtulabilmesinin özel mülkiyet hakkının ortadan kaldırılmasına bağlamaktadır. Mal edinmenin kişisel hak olduğu ve her şeyin parayla ölçüldüğü bir ortamda toplumsal adaletin ve huzurun sağlanamayacağını söylemektedir. Ütopyalılar erdemli yaşamı arayan, isteyen ve yaradılışa yakışır bir yaşam sürmektedirler. More, yaradılışın yönlendirdiği tarafa yönelen insanın, sevgisinde de nefretinde de aklın sesine kulak veren insan olduğunu düşünmektedir. Aklın, insanı ilk olarak varlığa ve sağlığını başta olmak üzere birçok şeyi borçlu olduğumuz tanrıya sevgi beslemeye sevk ettiğini söylemektedir. Sonrasında ise bizlere tasasız, iç huzurla yaşamasını öğretir ve diğer insanları kardeş olarak görmemizi sağlar, onlarla sevinçlerimizi, mutluluklarımızı paylaşma isteğini verir. Ütopya'sındaki toplumsal hayatın oluşumunu bu temeller üzerine kuran More, kendi tabiriyle "kolaylıkla bulunmayan, doğrulukla ve akıllıca düzenlenmiş" ideal toplumunu tüm ayrıntılarıyla anlatmaya çalışmıştır.

Ütopya'da, çalışmamanın ve tembellik yapmanın yeri asla yoktur. Meyhane, genelev ve insanı baştan çıkaracak türde şeyler yoktur. Gizlice bir araya toplanılan yerler bulunmaz,

⁸ Kolektif (2012). *Hayatınızı Değiştiren 10 Kişi*. İstanbul: Kafe Kültür, s.44.

herkes göz önündedir ve şeffaf bir şekilde yaşamaktadır. Herkesin refahtan eşit bir şekilde pay aldığı bu toplumda yasalar ve töreler gereği insanlar gerektiğinde çalışmak zorunda olduğu gibi dinlenmek ve eğlenmek de zorundadır. Dilencilik, yoksulluk orada bilinmeyen olağanüstü hallerdir. Yapılan kurultaylarda, her bölgenin ekonomik durum analizi yapılır ve buna göre bolluk olan yerlerden kıtlık olan yerlere takviye yapılır. Bir başka deyişle o yıl kıtlık yaşanan bölge insanların mutsuz halleri bolluk yaşayan bölge insanların mutluluklarıyla takviye edilir. Karşılıksız, çıkarsız ve kardeşçe... Bu destekleri alan bölge borçlu olmadığı gibi paylaşan bölge, paylaştığı bölgeden karşılık beklemez. Bu sayede tüm Ütopya tek yürek, tek bir hane, bir tek aile gibidir.

Bacon'a göre insan doğanın hem hizmetkârlığını yapan hem de doğayı yorumlayan, doğa ile işbirliği içerisinde olan bir varlıktır. İnsan doğa üzerinde araştırmalar, analizler yaptıkça doğa da bu duruma cevapsız kalmayarak önüne arzulanı cenneti serecektir.

Bensalem adasında yaşayan toplumda ataerkil bir anlayış hâkimdir. Bu anlayış hayatın tüm kısımlarında kendini açıkça hissettirmektedir. Adalılar nezaket sahibi, sıcak yürekli, misafirperver, vefalı ve tedbirli, düzenli insanlardır. Misafir ettikleri yabancı insanları, yabancılar evi dedikleri yerde ağırlarlar ve her türlü ihtiyaçları konusunda hassas davranırlar. Bütün bunlarla birlikte yabancıların katiyen uymaları gereken bir takım kurallar yasalar ile belirlenmiştir. Ada halkının en önemli özelliklerinden birisi rüşvet almamasıdır. Adaya yolu düşen Avrupalı denizciler inanılmaz iyi ağırlandıkları için, devlet görevlilerine altın ya da hediyeler vermek istediklerinde, görevli memurlardan hep benzer yanıt alırlar: "Bana çifte maaşlı bir insan mı dedirteceksin". Tüm görevliler İspanyolca, Latince, İbranice ve Eski Yunanca dillerini iyi derecede bilirler. Bu dilleri bilmeleri, onların dünyayı bütün doğasıyla, çeşitli halkları ve kültürleri keşfetme isteklerinin bir sonucudur.

Kendileri dünyada bilinmeyen bir adada olmalarına ve başka devletler tarafından tanınmamalarına rağmen, çok şey bilme ve bunları deneyimleme arzuları, doğanın sırlarla dolu bilinmezliklerini keşfetmek, doğadaki her türlü şeyi ve her canlıyı taklit ederek benzerlerini meydana getirme isteklilikleri, "adanın ışığı" olarak adlandırdıkları enstitü niteliğindeki Salomon Evi'nin oluşturulmasına sebep olmuştur. Burası keşfetmek ve keşfedilen bilgileri arşivleyip gerekli zamanlarda insanlığın yararına sunmak için oluşturulmuştur. Salomon Evi ayrıca Bacon'ın toplumların bilim yoluyla gelişeceği fikrine olan inancının bir yansımasıdır.

Bacon "doğadaki her şeyin nedeni bilmek, saklı kalmış şeyler ve barındırdıkları manalar hakkında bilgi edinmek, insanların bütün bunlar üzerindeki hâkimiyetinin sınırını artırarak mümkün merteye her bir şeyin sırrını çözmenin önemine vurgu yapmaktadır. Çünkü bilimsel ve teknolojik gelişmeler vasıtasıyla yetiştirilecek sağlıklı ve donanımlı nesillerin, örneği olmayan ideal bir toplumu oluşturacağını düşünmektedir. Bu toplumu bir arada tutan, dayanışma ruhunun temel direğini oluşturan şeyin Ütopyadan farklı olarak bilgi olduğunu söylemek mümkündür.

Ada halkı, mağaralarda, yüksek kulelerde, büyük göllerde, kuyularda, kaynak sularında ve kaplıçalarda, madenlerden ve çeşitli minerallerden faydalanarak insan yaşamını kolaylaştırmakta, sağlıkla ilgili problemleri gidermek için çözüm aramakta, uzun ve sağlıklı yaşamın sırlarını bulmaya çalışmaktadırlar. Bilimsel araştırmalarda bir takım araç-gereçler ile makine ve matematik evlerinden faydalanılmaktadır. Işık Tacirleri isminde on iki kişiden oluşan kardeşler ise üçlü gruplara ayrılarak kitapları tararlar, deneyler yaparlar ve incelemelerde bulunurlar. Bacon bu ütopyası ile aynı zamanda Ortaçağ'ın tek hâkimi olan kiliseye, bilim üstünden bir karşı duruş, bir çıkış ortaya koymuştur.

6.3.Ekonomik Sistem

Bacon Yeni Atlantis adlı eserinde ekonomik sistem, üretim ve işsizlik gibi faktörlerden bahsetmemiştir. More' a göre devlet sorunların çözümü için savaşmak yerine istihdam sağlamalı, insanları barışa teşvik etmeli ve barış ortamını oluşturmalıdır. More'un kurgulamış olduğu Ütopya tam olarak böyle bir yapıyı sunmaktadır. Ütopya'da herkes çalışma ve üretimin içindedir ve bu sayede refah seviyesi yüksek bir toplum oluşturulacaktır. Anlaşılacağı üzere More tüm yükümlülüğü yönetici sınıfa yüklemekte,

yönetici sınıfın, para, servet ve toprak kazanmaktansa insanların/halkın mutluluğunu ve refahını düşünmesi gerektiğini söylemektedir.

Ütopya'da insanların temel ihtiyaçları ücretsiz karşılanmaktadır, çünkü Ütopya'da para bulunmamaktadır. İnsanlar, günde altı saat çalışmakta ve geri kalan yapılması gereken işleri silahlı yakalanmış olan savaş esirleri yapmaktadır. Dolayısıyla insanların kendini geliştirmeleri için kendilerine ayırabilecekleri zamanları vardır. Ayrıca iyi bir eğitimden geçildiği takdirde herkesin yönetici olabileme şansı vardır. Değerli madenlere küçümseyici tutum gösterilir. Çünkü tabiat, altın ve gümüşü, anlamsız ve yararsız oldukları için derinlere gömmüş, oysaki faydalı olan havayı, suyu, toprağı, iyi ve yararlı olan her şeyi gözler önünde bulundurmuştur.

6.4.Hukuk Sistemi

Ütopya'da ölüm cezasına çarptırılan kişi neredeyse yoktur. More'a göre bir insanı idam etmenin hiçbir faydası bulunmamaktadır. Mevcut düzende olandakinin zıttı olarak Ütopya'da suç işleyen bir insan suçunun bedeli kadar toplum yararına çalışma yani kamusal hizmet cezası uygulanmaktadır. İnsanı idam etmektense bu şekilde cezalandırılması daha mantıklı gelmektedir. Böylece suçu işleyen kişi zaman içinde yaptığı kötülüğün farkına varıp gelecekte daha iyi bir insan olabilir. More burada suç ve ceza konusunda fayda maliyet analizi yapmıştır. Suçu işleyenden çok suça teşvik eden unsurları önemsemektedir. Suçun oluşmasına ortam sağlayan ve bir deyimle buna müsaade eden, asli suçlunun devlet olduğunu söylemektedir. Sonuç olarak More, refahın ve huzurun tabana yayılacak şekilde sağlanmasının devlet aklı ve vicdana uygun birbirini tamamlayacak nitelikte yasalar ile olacağını düşünmüştür.

Bacon'ın oluşturduğu saf ve kusursuz bir Hıristiyan toplumunda buna benzer problemlerden bahsedilmemiş ve dolayısıyla hukuki bir yaklaşımda bulunmamıştır.

*“Toprak mülkiyet konusu olamaz,
tıpkı su gibi, hava gibi, güneş gibi alım ve satım konusu yapılamaz.
Herkes toprak üzerinde ve toprağın sağladığı
şeyler üzerinde eşit haklara sahiptir.”⁹*

6.5.Özel Mülkiyet Hakkı

More'un Ütopya'sında toplumsal yaşamı düzenleyen yasa sayısı çok azdır. Yasalar ve yaşam şartları herkese karşı eşittir. Bundan dolayı özel mülkiyet konusu da insanlar arasındaki eşitsizliğe mani olmak ve dayanışmanın gerçekleşmesini mümkün hale getirmek için ortak hale getirilir. Mülkiyet hakkının olmaması, tüm zenginliğin ve refahın, eşit ve adil bir biçimde pay edebilmenin ve aynı zamanda insanları mutlu bir hayatın içinde var edebilmenin tek yolu olarak görülmüştür. Aksi halde mülkiyet hakkının varlığı toplumun bel kemiğini oluşturan ve sayıca en kalabalık, işlerlik olarak en işe yarayan sınıfın açlık, sefalet, yokluk ve umutsuzluk içinde yaşamasına sebep olacağı düşünülmüştür. Yalnızca özel mülkiyet hakkının kaldırılması hususu değil, insanların gereksinimleri olan şeyleri ortaya çıkarabilmesi için ortaklaşa yaşama kültürünün ve dayanışma ruhunun inşa edilmesi bir gerekliliktir. Bireyler, dayanışma ruhu gibi değerler olmadan tek başlarına yaşayamaz, var olamazlar. More'un ütopyasındaki insanlar üstüne düşen vazifeyi yerine getirerek birliktelik ve dayanışma ruhunu en iyi biçimde ortaya koymaktadırlar.

İnsanlarda ortaya çıkan açgözlülüğün sebebi korku ya da yoksul kalma düşüncesidir. Ütopya'daki insanlar inançları ve eğitimleri gereği dayanışmayı üst seviyede uygulayıp, huzurlu bir ortam oluşması adına çaba sarf ederler. Bu da insanların birlikte mutlu bir şekilde yaşamaları, yoksunluğu ve yoksulluğu yok edecek olan dayanışma ruhunun, ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Ütopyalılara göre “Tabiat, insanları birbirleri ile yardımlaşmaya, yaşamın mutlu sofrasına ortak bir şekilde kurulmaya çağırılmaktadır. Bu çağrı, haklı ve akla uygundur: Hiç kimse başka insanlardan o kadar üstün değildir ki tanrı yalnızca onları güzel yaşatsın. Tabiat herkese benzer bir beden vermiş ve hepsini aynı sevgi

⁹ Tolstoy, Lev Nikolayeviç, (2014). *Diriliş*. İstanbul: İş Bankası. s. 313-314.

ile kucaklamıştır. Başkalarının rahatını, huzurunu bozup kendi rahatını ve huzurunu arttırma isteği tabiata karşı gelmektir.

Bacon Yeni Atlantis'te insanların barış ve huzur, birlik ve beraberlik, dayanışma ve paylaşma gibi olgulardan bahsederken, bunları özel mülkiyet hakkı özelinde değerlendirmemiş, bu konuya değinmemiştir.

6.6.Eğitim ve Bilim

More eğitim ile ilgili sıkıntılar, aksaklıklar gibi hususlara odaklanırken, Bacon ise eğitim ile ilgili değil, bilimsel gelişim, ilerleme gibi hususlara odaklanmıştır. Bu durum her ne kadar birbirine çok uzak olmasa da yaşadıkları dönemin etkisi sonucu olmuştur diyebilmekteyiz. Daha öncede belirtildiği gibi More'un Ütopya'sı 16. yy' da Rönesans ve reformun getirdiği karmaşık toplumsal sınıf ayrılıkları dönemi, Bacon'ın Yeni Atlantis'i ise, bu çalkantılı dönemin hemen sonrasında toplumsal ayrışmaların azaldığı, bilime yönelmeye başlandığı dönemdir.

More Ütopyası'nda temel olarak eğitimle ilgili yanlışlıklar konu edilmiştir. 16. yüzyıl Avrupası'na bakıldığında yalnızca soylu olanların eğitim alabilmesini kınamış, eğitimin temel bir ihtiyaç ve eğitim kurumunun kutsal bir yer olduğunu, insani değerleri öğreten ve kişilerin gelişmesine olanak sağlayan bu kurumun yalnızca bir sınıfın ulaşabildiği bir şey olmasının rahatsızlık verici olduğunu belirtmiştir. More'un ütopyasında ise eğitim, dileyen herkesin katılabildiği bir kurumdur. Mevcut düzendeki eğitim sistemi bir kısır döngü içerisinde kalıtsal bir biçimde ilerlemekteydi. Bu dönemde Avrupa'da fakirler soylu olamazdı, çünkü sınıf atlamanın imkânı yoktu. Halkın ekseriyetinin fakir olduğu gerçeğine bakıldığında eğitim almaları da mümkün değildi. Sonuç olarak kimi insanlar şehirde iş bulabilmeye çalışmakta, tarlası, bağı, bahçesi olanlar çiftçilik yapmakta ve bunun dışında bir imkân olmayanlar ise aylak diye nitelenen sınıfını oluşturmaktaydı. Bunun sonucu olarak da suç işleme oranları artış göstermekte, kanun koyucu ve uygulayıcılar da sıradan suçlara bile ciddi cezalar vermekteydi. Ütopya'da çocuk yaşta olanların eğitimleri din görevlilerince verilmekteydi. More'a göre insan ilim öğrenmeden önce ahlaki açıdan gelişmeliydi. Böyle ahlaklı insanların yetişmediği ortamdaki neslin, devleti kaosa sürükleyeceğini düşünmekteydi. Bunu destekleyecek en güzel örnek 16. yüzyıl din görevlilerinin ahlak anlayışı olacaktır. Bu din görevlileri para elde etmek için cennetten yer satışı, zina, rüşvet vs. gibi ahlaki değerlerden yoksun işler yapmaktaydı. Böyle ahlaktan yoksun din görevlilerinin temel eğitim vermesi tehlikeli ve yıkıcı olabilirdi.

Bacon eğitim ile ilgili olarak detaylandırma yapmamıştır ancak bilimi önde tuttuğu ve insanın ilerleyebilmesinin bilgi ile olabileceğini savunduğundan herkesin bu yolda yürümesini önemli görmüştür. Çağın skolastik düşünce yapısına alttan alta yergi yapmış ve bilim temelli kendi devletini oluşturmuştur. Bacon sadece bilginin pek bir işe yaramayacağını, teorik bilgiyle beraber uygulamalı bilimin, bilimsel deneyciliğin insanlığın geleceğine katkı sunacağını savunmuştur. Bilginin, doğayı inceleme sonucu kazanılacağına ve doğayı da Tanrı'nın insanlığa sunmuş olduğu bir lütuf olarak belirtmiştir. Tabiatdaki her şey insanlık adına harcanmalıydı. Bacon'a göre insanın ilerlemesi ve gelişmesi Tanrı'nın lütfu ile mümkün olacaktır. Bacon bu yaklaşımıyla hümanizm bağlamında kendi ütopyasını bilgi çağına yükselmektedir.

"Karanlık siyasetin

*insanları birbirlerine nasıl kırdırtabildiğine işaret eden
bir çok sayfası vardır.*

*"Bireyin gelişmesini asla istemeyen bu siyaset,
sürekli gözetim ve denetim altında tuttuğu
'sürü'den ayrılmak isteyenlere
inanılmaz derecede merhametsiz davranmıştır."¹⁰*

¹⁰ Sabahattin Ali (2016). *İçimizdeki Şeytan*. İstanbul: Yapı Kredi.

6.7.Siyasi ve Dini Yapı

More içinde yaşadığı dönemi siyasi buhran olarak adlandırmakta ve değişimin olması gerektiğini düşünmektedir. More'a göre yönetici sınıf halka ne kadar refah ve düzen sunarsa bu durumdan o kadar zevk alarak mutlu olmalıydı. Ancak dönemin yönetici sınıfı yalnızca kişisel hırslarının ve ego tatmininin peşindeydiler. Zorluk ve sıkıntı içinde yaşayan halkın bu durumdan haberi de yoktu. Ütopya'da yönetici olacak kişiler ile din görevlileri seçim yapılarak göreve getirilmekteydi. Yönetici seçilen bu kişiler işlerini layıkıyla yaptığı müddetçe ve kendileri de istediği sürece görevlerinde kalırlardı. Ütopya'da mevcut düzende olduğu gibi belirsizlik ve karmaşık bir dil ile yapılan yasalar yerine, basit ve herkesin kavrayabileceği türden oluşturulan çok az sayıda yasa vardır. Çünkü More, çok ve karmaşık yasaları kişilerin özgürlüklerini kısıtladığını düşünmektedir. More Katolik inancına bağlı bir kişi olmasına rağmen Kilise'nin kendisini düzeltmesi ve uygulamalarına çekidüzen vermesinin elzem olduğunun farkındaydı. Bu dönemde, Ortaçağ uygulamalarının etkilerinden tam olarak sıyrılamamış olan Kilise, bağnaz yaklaşımın, yolsuzluğun, cehaletin ve sömürünün merkezi olmuş, din görevlileri ikiyüzlülük konusunda sınır tanımaz insanlar olmuştur.

More' un yaşadığı dönemde gelişen reformla birlikte Rönesans ve Hümanizm akımından da etkilenmiştir. Hoşgörü gündelik yaşamın içine işlemiş bunun doğal sonucu olarak da bu dini de etkisi altına almıştır. Ütopya'da çeşitli dinlere mensup insanlar vardır ancak insanlar birbirlerinin inancına müdahale etmemektedirler. Dini mekanlarda herhangi bir inancın spesifik olarak bir emaresi bulunmamaktadır. Bu durum inançlara karşı hoşgörüyü ve vicdan özgürlüğünü daha da artırmaktadır. Ancak dönemin Avrupa'sında bu durumlar bir hayli sıkıntılı olmaktadır. İnsanlar farklı mezhebe mensup oldukları için Engizisyon mahkemelerinde kâfir damgası vurulup canlı bir şekilde yakılmakta, Yahudiler sürekli başka ülkelere sürgün edilmekte, kızıl saçlı doğan bebekler şeytan damgası yiyip kalpleri üzerine kazık çakılarak öldürülmektedir.

Dinine bağlı bir Katolik olmasına rağmen VIII. Henry'nin Roma Kilisesi'nden kopup kendi kilisesini oluşturması fikrine karşı durmuş, bu karşı duruş More'un bağnaz oluşundan değil büyük fotoğrafı görmesinden kaynaklanmıştır. More, dinin birleştirici bir güç unsuru olduğunu düşünmekte, Avrupa'nın dış tehditler karşısında parçalara bölünüp açık bir hedef haline gelmesini istememekteydi. Osmanlı Devleti'nin 16'ncı yüzyıldaki Avrupa topraklarındaki aktif hali de onu bir hayli endişelendirmekteydi.

Sonuç olarak More ideal devletini açıkça ortaya koymuş, dini anlamdaki hoşgörüsüyle çağının çok önünde bir yerde konumlanmıştır. Ütopya, her açıdan dönemin Avrupa'sından çok daha ileri bir seviyede olan gerçek bir Rönesans ülkesi konumundadır. Hümanist bakış açısının tesiri altında olan gündelik yaşam şekli, insanların mutlu olabilmek için ölümü beklemelerine gerek olmadan bu dünyada da mutlu mesut yaşayabilecekleri fırsatını sunmuştur. Toplumda sevgi ve saygının, dini hoşgörünün olmasının ülkedeki birliğin ve bütünlüğün oluşması adına en gerekli ve değerli şeyler olduğunu düşünen More, ideal devlet olmanın/olabilmenin bunlar vasıtasıyla olabileceğine vurgu yapmıştır.

Bacon, Ütopya'nın sunduğu sosyal yaşam, dinde reform ve bilginin ulaşılmasına yönelik yenilikçi bakışa kendi ütopyasında bilimin iktidarını inşa etmiştir. Bacon doğanın içinde Tanrı'nın saklanmış sırları olduğu, insanın da Tanrı'nın sırrı olduğunu düşünmektedir. Bundan dolayı insan, yaradılışını ve Tanrıyı anlayabilmek, kavrayabilmek için doğayı deneyimlemelidir. Bilim merkezi olan Bensalem'de, doğayı anlayabilmek ve kavrayabilmek için bir başka deyişle Tanrı'nın eserlerini ve yarattığı olağanüstülüğü araştırmak ve üzerinde düşünmek, gizli devinimler ve derin manalar hakkında bilgi sahibi olmak için Salomon Evi kurulmuştur. Bacon, Salomon Evi'ni "bütün dünyadaki en soylu kuruluş" şeklinde özetlemektedir. Bir nevi yol gösteren kandil gibi görüp deneysel bilimin ne kadar önemli ve değerli olduğuna tekrar vurgu yapmıştır. Bu tanım İnsan Krallığı diye adlandırdığı tabirin genel hatlarını bizlere sunmaktadır. Skolastik düşünce yapısında her şey varsayım, genelleme ve soyut kavramlar üzerinden kabul edilmekteydi. 16. ve 17. Yüzyıl Avrupa'sında Kopernik ve Gallileo gibi bilim insanlarının sunduğu bilimsel nitelikli araştırmalar kilisenin kabul etmediği ve yasaklandığı gelişmeler olmuştur. Fakat Bacon, doğayı anlayabilmenin yalnızca bir yolu olduğunu, bunun da deney olduğunu

savunmuştur. Anlaşılacağı gibi Bensalem adasında Skolastik düşünce yapısının tam tersine, bilgi yalnızca teorik olarak kabul edilmeyip, pratiğe dönüştürülerek insanlığın faydası, hakimiyetin sınırlarının genişletilmesi ve doğa üstündeki gücün artırılması adına kullanılmaktadır. Yani tüm bu yapılanlar “İnsanlığın Krallığı” için yapılmaktaydı. Buradan hareketle Bacon’un Rönesans ve Hümanizm akımından esinlenerek bilimi merkeze oturttuğu ideal devletini oluşturduğunu görebilmekteyiz.

Bensalem, Hz. İsa göğe yükseldikten yirmi yıl sonra, mucizevi bir şekilde Hıristiyanlık dinini benimsemiş, Hıristiyan bir devlettir. Bensalemlilerde, Hz. İsa’nın havarilerinden olan Bartholomaeus vasıtasıyla buraya gönderilen eski ahit ve yeni ahit’in (Tevrat ve İncil) Hz. İsa’nın saf ve gerçek düşüncelerinin bulunduğu orijinal bir formu bulunmaktadır. Burada kastetmek isteği şey aslında mevcut kitaplardaki gibi yorumlarla ve müdahalelerle bozulmamış, kirletilmemiştir. Bacon’ın kendi oluşturduğu Hıristiyan toplumu da bu şekilde temiz, saf ve kusursuz bir dini tarafı olan toplumdur. Bu mükemmel Hıristiyan toplumu düşüncesi aslında Avrupa’daki mevcut halin parodisini sunmaktadır. Tanrının görevlendirdiği düşünülen devlet görevlileri, hiyerarşiye inanılmaz ehemmiyet verir ve bu kurulan düzenin muhafazasını, insanın mutlu olabilmesi için altın kural sayar. Gelenek ve göreneklerine aşırı derecede bağlı, teokratik bir devlet olmakla beraber, bilimselliğe atfettikleri önem ve değer, ada halkına doğal yoldan arınma, maddi ve manevi bereket, zenginlik, refah, huzur ve mutluluk sağlamaktadır. Bilimi şiar edinmiş bir din devlet düzeni, ruhlarını iyileştiren ve güzelleştiren, bedenlerine de dinçlik ve dirilik katan etki oluşturmaktadır.

7. Sonuç ve Değerlendirme Üzerine Kısa Notlar

Bu çalışmada, Thomas More’un “Ütopya” adlı eseri ile Bacon’un “Yeni Atlantis” adlı eserinin karşılaştırması yapılmıştır. Bu iki eserin karşılaştırılmasında kurgu, ana karakterler, dil ve üslup, amaç ve konular (ordu ve askerler, toplumsal hayat, ekonomik sistem, hukuk sistemi, özel mülkiyet hakkı, siyasi ve dini yapı) olmak üzere beş ana tema belirlenmiş ve bu yöndeki temel farklılıklar ve benzerlikler açıklanmaya çalışılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

İki eser kurgu, amaç, ana karakterler, toplumsal hayat, eğitim ve bilim, siyasi ve dini yapı konularında birbirinden farklılıklar ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda More Ütopyasını devlet düzeni, toplumsal sınıf farklılıkları, özel mülkiyet gibi yeni bir idari ve siyasi düzen getirmeye yönelik öneri ve eleştiriler üzerine kurgularken, Bacon eserinde dini öğretilerin yerine akılcı ve bilimsel buluşların ve bilgilerin konulması yönünde telkinlerde bulunmuş ve eserini bu yönde kurgulamıştır. Ayrıca çizilen ana karakterler de kurguyu destekler nitelikte şekillendirilmiştir. Ütopya’da farklı halkların ve yönetim şekillerinin gözlemlenmesi sonucu yapılan sohbetler ışığında karakterler betimlenirken, Yeni Atlantis’de ise bir adada, dini öğretileri en yalın haliyle benimsemiş ve bunu bilimsel gerçeklikle bütünleştiren bir ada halkı karakterize edilmiştir. Yine eserin kurgusundan hareketle Ütopya’da toplumsal hayat, siyasi ve dini yapının da yönetim ve idare şekliyle kaynaklanan, çözüme muhtaç sorunlar taşıdığı görülmüştür. Yeni Atlantis’de de benzer şekilde kurgusu ile aynı yönde tüm bu sorunların ortadan kaldırılması için bilimin ışığında hareket edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca Ütopya’da eğitim alanında yapılan yanlış uygulamaların kaldırılması üzerinde durulurken, Yeni Atlantis’de bilimsel bakış açısının kazanılması ve doğada var olan her şeyin bilgi ile anlamlandırılması gerektiği ortaya konulmuştur. Ordu ve askerler ile ilgili başlıkta da belirtildiği üzere Ütopya’da savaşmak ve bu amaçla asker yetiştirmek gereksiz bir uğraştan başka bir şey değildir. Savaşmak erdemsiz bir hareket olarak nitelendirilmiştir. Yeni Atlantis’de ise ordu ve askerlikle ilgili konulara değinilmemiştir.

More, toplumsal huzurun ve refahın sağlanmasının devlet aklı ve vicdana uygun birbirini tamamlayacak nitelikte hukuk kuralları ile olacağını düşünmekteyken, Bacon’un geliştirdiği ütopyasında hukuksal kurallar ile sınırları çizmeye gerek kalmayacak şekilde yaşayan bir ada halkından söz edilmiştir.

Ütopyalar hayali bir formasyona sahip olmalarına karşın, ortaya konulan ütöpik eserlerde iyiyi bulma arayışı, gerçek yaşamdan bağımsız olarak düşünölemeyeceği gibi, aranan her iyi bir gerçeğe de karşılık gelmektedir. Epistemolojik açıdan yaklaşıldığında, özellikle Yeni Atlantis'te bilginin doğası, kapsamı ve kaynağı ile ilgilenen bir yaşam düzeninin varlığından söz etmek mümkündür.

More'un eseri, Rönesansa ışık tutan bazı ifadeleri barındırması yönüyle dikkat çekicidir. More dönemin siyasal düzenine eleştiriler getirmiş ve özel mülkiyeti mutsuzluk kaynağı olarak tanımlamıştır. Eşitliği ve çalışma gücünde göreceliği temel alan More, demokratik bir syasal düzeni öngörmüş ve bu doğrultuda halkın katılımcı olduğu bir yapıyı savunmuştur. More'un Ütopya'sı gibi Bacon'un Yeni Atlantis'i de ideal toplum düzenini oluşturmak adına yazılmış bir ütopya eseridir. Yeni Atlantis diğer ütopya eserlerden farklı olarak ideal toplumun bilimi önceleyen bir yaklaşımla mümkün olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre bilimin gelişmesi ile refah artacak, hayat kolaylaşacak ve sosyolojik olarak insan ilişkileri pozitif yönde gelişecektir. Günümüzde şahit olunan gelişmeler, Bacon'un Yeni Atlantis'te ortaya koyduğu bilim ile ilgili görüşlerinde haklılığını göstermektedir. Yaşanan teknolojik gelişmeler hayatın her alanında kendini göstermekte ve bu da Bacon'un ileri görüşlü bakış açısını yansıttığı Yeni Atlantis'te yer almaktadır.

Son olarak ütopyaların, iyi bir yaşam düzeni kurulmasında düşünsel bir katkı sağladığını ve ayrıca takip eden diğer bilimsel çalışmalara kılavuzluk ettiğini ifade etmek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Bacon, F. (2005). *Yeni Atlantis* (C. Saraçođlu, Çev.). İstanbul: Bordo Siyah.
- Campanella, T. (2004). Güneş Ülkesi, (V.Atayman, Çev.) İstanbul: Bordo Siyah.
- More, T. (2017). *Ütopya*, (Ç. Dürüşken, Çev.). İstanbul: Alfa.
- More, T. (2004). *Utopia (Mina Urgan İncelemesiyle)* (V.Günyol, S.Eyubođlu, M. Urgan, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kolektif (2012). *Hayatınızı Değiştiren 10 Kişi*. İstanbul: Kafe Kültür
- Özsoy, S. (2017). Utopia, Güneş Ülkesi ve Yeni Atlantis: Dayanışma Bir Hayal Mi, Yoksa Bir Hakikat Mi?, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 6(2): 1313-1325.
- Platon (Eflatun). (2017). *Devlet*, İstanbul: Araf.
- Sabahattin Ali (2016). *İçimizdeki Şeytan*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Tolstoy, Lev Nikolayeviç, (2014). *Diriliş*. İstanbul: İş Bankası.